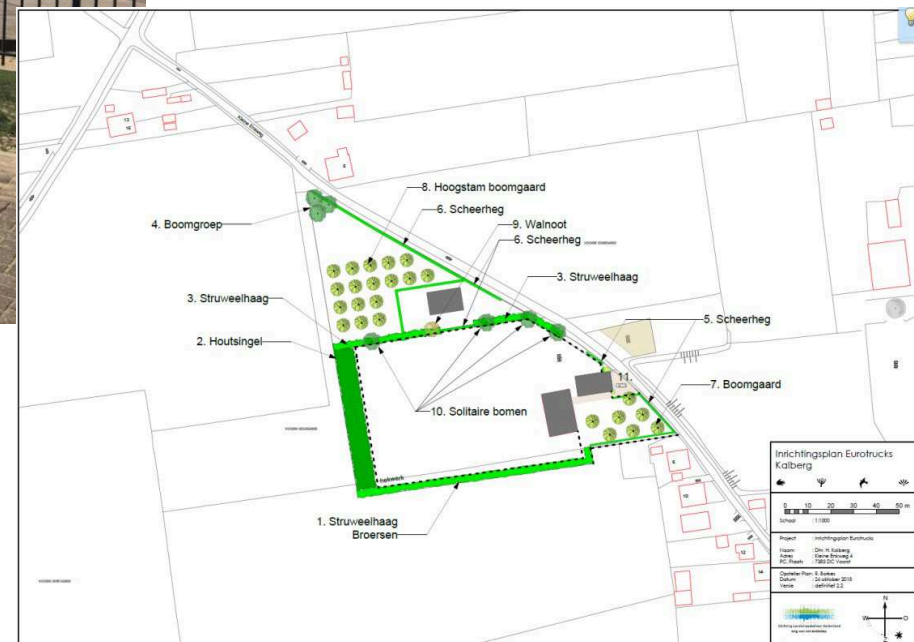

Beeldkwaliteitsplan

Erfinrichting en beeldkwaliteit Kleine Enkweg 4 Voorst

november 2018

Inleiding

Voor het perceel Kleine Enkweg 4 in Voorst is een nieuw bestemmingsplan opgesteld om een herinrichting van het bedrijfsterrein mogelijk te maken. Hierbij wordt onder meer de huidige bedrijfswoning omgezet in kantoor/kantine en wordt aan de noordkant van het perceel een mogelijkheid gecreëerd voor een nieuwe bedrijfswoning. Deze ontwikkelingen worden mogelijk gemaakt op voorwaarde van een goede landschappelijke en ruimtelijke inpassing van het gehele bedrijf. Ook worden voorwaarden gesteld aan de vormgeving en beeldkwaliteit van de nieuwe bedrijfswoning met het bijbehorende bijgebouw. Zowel de landschappelijke (groene) inpassing als de beeldkwaliteitseisen zijn vastgelegd in onderhavig beeldkwaliteitsplan.

1. Ligging plangebied Kleine Enkweg 4 Voorst

Ligging plangebied

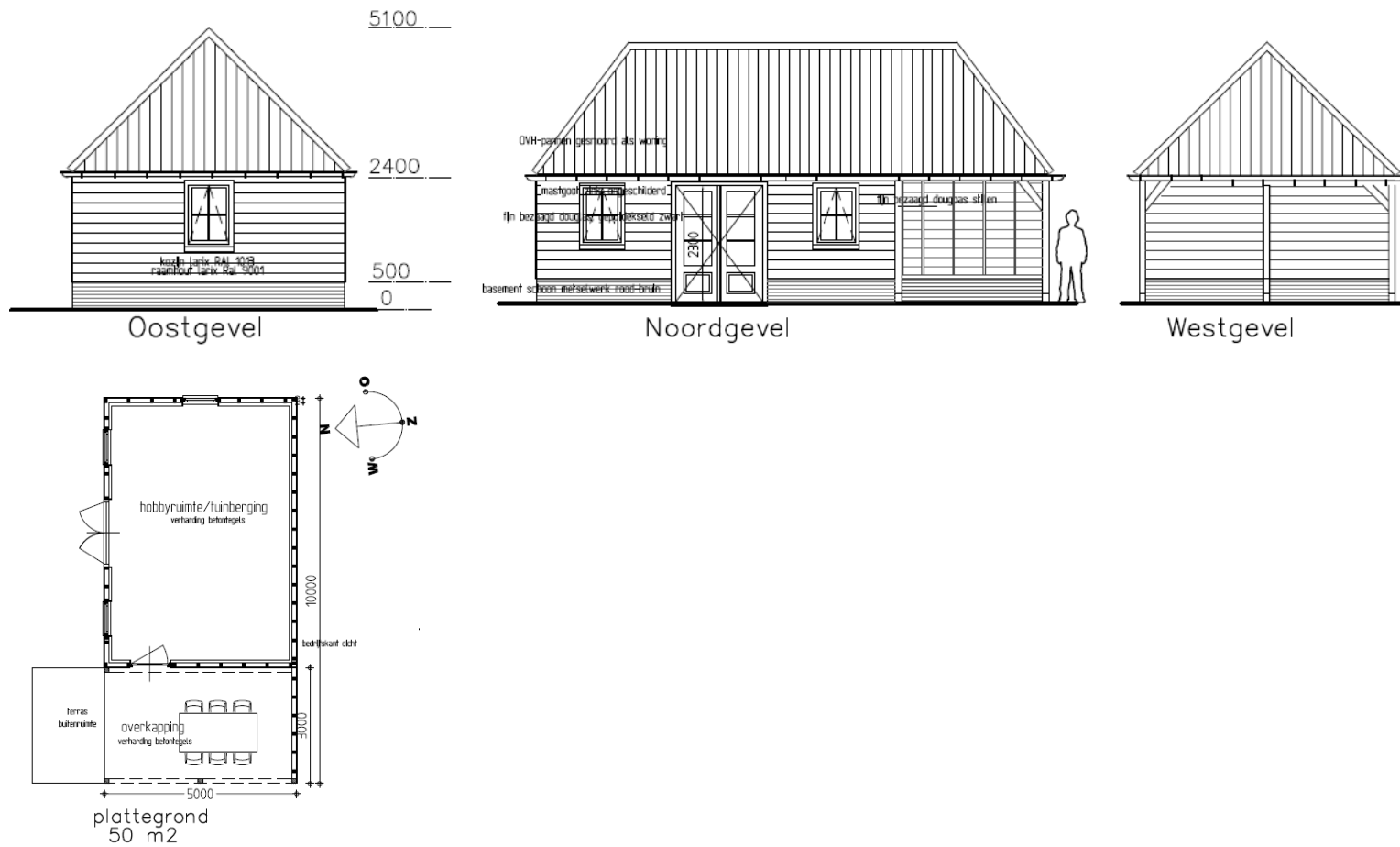
Luchtfoto plangebied

2. Ontwerp bedrijfswoning en bijgebouw

Voor de nieuwe bedrijfswoning met het bijbehorende bijgebouw zijn tekeningen gemaakt. Deze tekeningen vormen het toetsingskader voor welstand waarbij voor de bedrijfswoning de aanvulling geldt dat er een groter verschil dient te worden gemaakt tussen het hoofdvolume en het nevenvolume. Dit kan bijvoorbeeld door de overstek van het hoofdvolume groter te maken en hier de grens van 70 cm te benaderen en de overstek van het nevenvolume te beperken tot maximaal 25 cm.

Bouwtekening bedrijfswoning van 5 maart 2018

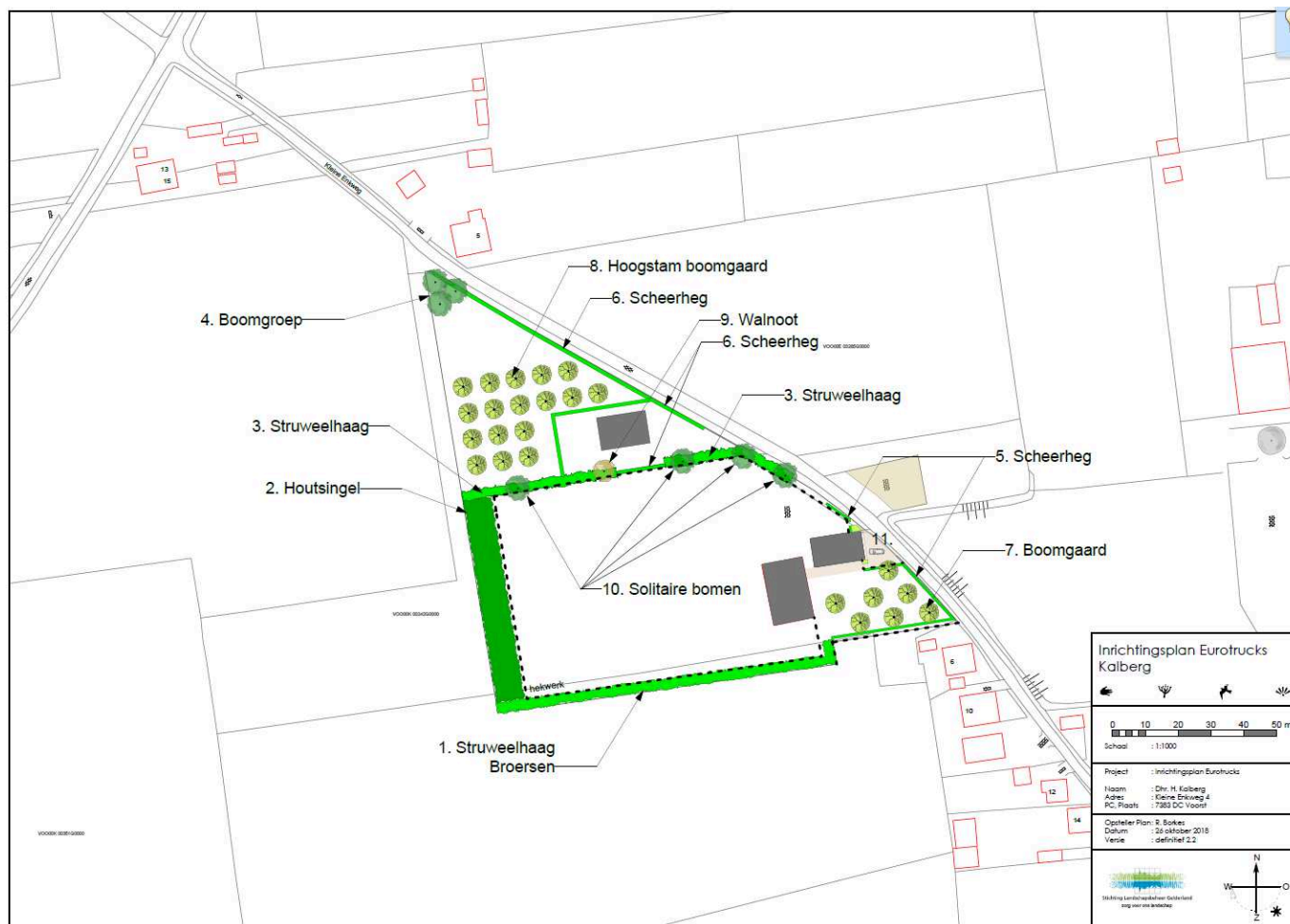

Bouwtekening bijgebouw behorende bij de bedrijfswoning van 5 maart 2018

3. Erfinrichtingsplan

Voor de nieuwe erfinrichting is een groenplan met beplantingsplan opgesteld voor een betere landschappelijke inpassing van het bedrijfsterrein en het erf van de nieuwe bedrijfswoning.

Erfinrichtingsplan

4. Beplantingsplan

Het inrichtingsplan is uitgewerkt in een beplantingsplan (bijlage 1).

Het beplantingsplan gaat eerst in op de omgeving van het bedrijf Euro Trucks, dat ligt op de (hoge delen van de) oeverwal, in een open enkenlandschap. Het beplantingsplan houdt rekening met deze omgeving en heeft de inrichting en de beplanting hier op aangepast.

De nummers uit het inrichtingsplan komen terug in het beplantingsplan. Per nummer wordt aangegeven om welke locatie het gaat en wat de invulling van de betreffende locatie is qua soorten, breedte, aantallen plantrijen en andere details.

Bijlage 1

Beplantingsplan definitief Landschapsbeheer Gelderland

Naam : H. Kalberg
Straat : Kleine Enkweg 4
Postcode : 7383 DC
Plaats : Voorst

E-mail : kalberg@eurotrucks.nl
Telefoon : 0575-503137

Landschapsbeheer Gelderland
Rosendaal 2^a
6891 DA Rozendaal
Contactpersoon: R. Borkes
Datum: 26 oktober 2018

Zorg voor ons landschap
MAAK JE ERF GOED

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaren van de grond: particulieren, boeren en overheid.

1 Inleiding

Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) is in Gelderland de organisatie die zich inzet voor het cultuurlandschap. Het landschap met heggen, knotwilgen, boomgaarden en poelen. Wij hebben geen eigen terreinen en werken dus altijd samen met anderen. Dit kan een gemeente zijn, een particulier, vrijwilligers of met de provincie Gelderland. Veel van het landschap wordt in stand gehouden door vrijwilligers. Deze onmisbare krachten ondersteunen wij met kennis, kunde en gereedschap. SLG is vanwege de ideële doelstelling en de werkwijze hoe aan deze doelstelling gewerkt wordt een erkend goed doel met een CBF keur en in bezit van een provinciale erkenning als een Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB). Dit maakt het mogelijk om een vaste beneficiënt te zijn van de Nationale Postcodeloterij.

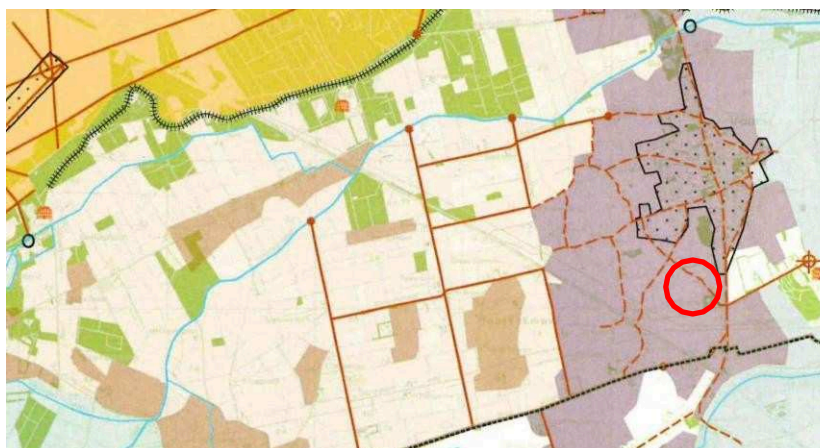
Ook het particulier natuur,- en Landschapsbeheer op het eigen erf stimuleren we. Dit kan in (gemeentelijke) projecten zoals Dorpen in het Groen maar ook met individuele bewoners door hen te voorzien in advies en het ontwerpen van inrichtingsplannen.

2. Landschap

Het bedrijf Euro Trucks van de heer Kalberg ligt op de (hoge delen van de) oeverwal, in een open enkenlandschap.

Oeverwal

Parallel aan de IJssel loopt in noord-zuid richting een zandige afzetting van de IJssel. De hooggelegen, vruchtbare oeverwallen waren voor de mens aantrekkelijke woonplaatsen. De gronden op de oeverwal waren droog en vruchtbaar genoeg om akkerbouw te bedrijven. Deze voor landbouw geschikte gronden waren vroeger dun gezaaid. De lagere delen van het landschap tussen de oeverwal en de Veluweflank waren te nat voor akkerbouw. De droge vruchtbare gronden, werden daarom maximaal benut. Dit resulteerde in een open landschap. Het Enkenlandschap.

Landschapseenheden kaart uit het LOP. Het plangebied bevindt zich in de rode cirkel.

DE LANDSCHAPSEENHEDEN	
Droge bos- & heideontginning	
Dekzandruggen en oude bouwlanden	
Natte heideontginningen	
Beekdalen	
Hooilanden	
Broeken (meer of minder planmatig)	
Veenontginning Nijbroek	
Kampenontginningen	
KAMPEN	LAGE DELEN
HOGHE DELEN	Oeverwal
Ingepolderde uiterwaarden	
Uiterwaarden	

Enkenlandschap

Een enk (of es) is een hoog gelegen akker. De enk kenmerkt zich door het open karakter met relatief weinig beplanting en wegen. De boerderijen liggen doorgaans aan de rand van de enk. Door jarenlange bemesting uit de potstal had de akker een bolle vorm.

Vanwege de hoge ligging in het landschap waren de enken geschikt voor het bouwen van wind aangedreven korenmolens. Ten noorden van het plangebied vinden we daarvan het bewijs. Ook ten zuiden van het plangebied heeft een korenmolen gestaan. Ook ten behoeve van de molenbiotoop was/is hoge beplanting ongewenst.

De beplanting in het enkenlandschap beperkt zich daarom tot kleinschalige erfbeplanting.

Impressie van het enkenlandschap nabij het plangebied. Te zien is de open akker, een weg (zonder laanbeplanting) en de korenmolen.

Historische kaart 1900

Op onderstaande historische kaart zijn de verschillende landschapstypen nog duidelijk herkenbaar. Als we kijken naar grondgebruik, verkavelingspatronen, beplantingsstructuren, wegen en toponiemen dan zijn de verschillen onmiskenbaar. Zo heeft ieder landschapstype haar eigen kenmerken en eigen identiteit. Bij ruimtelijke ontwikkelingen in het landschap is het van belang (daar waar mogelijk) de kenmerken te benadrukken om daarmee de herkenbaarheid van het betreffende landschap te versterken.

Historische kaart omstreeks 1900. Het plangebied bevindt zich in de rode cirkel

3. Aangrenzend terrein Broersen

Het terrein van Euro Trucks wordt aan de west- en zuidzijde begrenst door het terrein van de heer Broersen. Op dit terrein is een hulstkwekerij gevestigd. Voor dit terrein is in september 2014 een inrichtingsplan opgesteld. Aanleiding voor het opstellen van dit plan is de aan te leggen rondweg dat het terrein van Broersen doorsnijdt. Ter compensatie is grond geruild en herbestemd. Door deze ruimtelijke maatregel was een landschappelijke inpassing vereist welke door SLG is opgesteld. Dit beplantingsplan is reeds gedeeltelijk gerealiseerd en zal in de toekomst verder uitgewerkt worden.

Omdat de aanplantwerkzaamheden van Broersen rondom het bedrijf van de heer Kalberg nog niet zijn gerealiseerd, bestaat nu de mogelijkheid om de plannen van de heer Kalberg en die van Broersen (daar waar ze aan elkaar grenzen) op elkaar af te stemmen. Op die manier wordt voorkomen dat twee landschapselementen parallel aan elkaar worden aangelegd, hetgeen een landschapsvreemde situatie zou opleveren. De wens bestaat, zowel landschappelijk gezien, als vanuit de heren Kalberg en Broersen, de plannen op een efficiënte wijze met elkaar af te stemmen teneinde een landschappelijk verantwoorde inrichting te bereiken.

Het nu voorliggende inrichtingsplan is een uitwerking voor het terrein van de heer Kalberg waarin de aangrenzende beplantingselementen uit het beplantingsplan Broersen zijn herzien.

4. Inrichtings-/beplantingsplan

Hieronder worden de diverse nieuw aan te leggen landschapselementen tot in detail uitgewerkt en beschreven. Op de inrichtingskaart worden deze elementen eveneens weergegeven waarbij de beschreven objecten corresponderen met de nummers op de bijgevoegde kaart. In de bijlage van dit inrichtingsplan zijn de informatievelen opgenomen over de aanleg en beheer van de voorgestelde elementen.

1. Struweelhaag Broersen

Deze haag staat op grond van de heer Broersen en levert een belangrijke bijdrage aan de inpassing van bedrijf Euro Trucks.

Locatie	:	Op het terrein van de heer Broersen, grenzend langs de zuidzijde van het terrein Euro Trucks.
Invulling	:	In nader overleg tussen Broersen en de Gemeente Voorst

2. Houtsingel

Deze houtsingel staat op grond van de heer Kalberg en levert aan de westzijde een belangrijke bijdrage aan de inpassing van het bedrijf Euro Trucks.

Locatie	:	Op het terrein van de heer Kalberg, aan de westzijde, grenzend langs het terrein van de heer Broersen
Lengte	:	62 meter
Breedte (m)	:	9 meter
Breedte (rijen)	:	5 plantrijen
Plantafstand	:	Tussen de rijen: 1,25 meter Tussen de struiken in de rij: 1,5
Aantal	:	206 stuks
Soort	:	45 stuks zomereik (<i>Quercus robur</i>) 25 stuks ruwe berk (<i>Betula pendula</i>) 40 stuks veldesdoorn (<i>Acer campestre</i>) 36 stuks Gelderse roos (<i>Viburnum opulus</i>) 20 stuks lijsterbes (<i>Sorbus aucuparia</i>) 20 stuks vuilboom (<i>Rhamnus frangula</i>) 20 stuks hulst (<i>Ilex aquifolium</i>)
Maat	:	60-80 (cm lengte)
Aanleg en beheer	:	Zie informatievelen in de bijlage
Overig	:	Plant de bomenvormers (eik en linde) grotendeels in de tweede en derde plantrij. Struikvormers aan de randen. Zodoende ontstaat een fraaie opgaande vorm (parabool).

3. Struweelhaag

Deze haag staat op grond van de heer Kalberg en zorgt met name aan de voorzijde van het terrein voor een groene uitstraling.

Locatie	:	Voorzijde terrein Euro Trucks (zie tekening)
Lengte	:	103 meter
Breedte (m)	:	3 meter
Breedte (rijen)	:	2 plantrijen
Plantafstand	:	6 stuks per meter in 2 plantrijen
Aantal	:	618 stuks
Soort	:	110 stuks veldesdoorn (<i>Acer campestre</i>) 108 stuks Gelderse roos (<i>Viburnum opulus</i>) 100 stuks lijsterbes (<i>Sorbus aucuparia</i>) 100 stuks krent (<i>Amelanchier lamarckii</i>) 100 stuks hazelaar (<i>Corylus avellana</i>) 100 stuks gewone liguster (<i>Ligustrum vulgare</i>)
Maat	:	60-80 (cm lengte)
Aanleg en beheer	:	Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:	Nvt

4. Boomgroep

Locatie	:	In de noordhoek van het terrein (zie tekening)
Plantwijze	:	In een driehoek, circa 6 meter uit elkaar
Aantal	:	3 stuks
Soort	:	Winterlinde (<i>Tilia cordata</i>)
Maat	:	10-12 (cm stamomtrek)
Aanleg en beheer	:	Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:	nvt

5. Knip- en scheerheg

Locatie	:	Langs de Kleine Enkweg, tussen het voormalige boerderijtje en de toegangspoort van het bedrijf en tussen Kleine Enkweg 4 en 6. (zie tekening)
Lengte	:	52 meter
Plantwijze	:	6 stuks per meter in 2 plantrijen
Aantal	:	312 stuks
Soort	:	Veldesdoorn (<i>Acer campestre</i>)
Maat	:	60-80 (cm lengte)
Aanleg en beheer	:	Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:	nvt

6. Knip- en scheerheg

Locatie	:	Langs de Kleine Enkweg (zie tekening)
Lengte	:	97 meter
Plantwijze	:	6 stuks per meter in 2 plantrijen
Aantal	:	582 stuks
Soort	:	Eenstijlige meidoorn (<i>Crataegus monogyna</i>)
Maat	:	60-80 (cm lengte)
Aanleg en beheer	:	Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:	nvt

Knip- en scheerheg

Locatie	:	Om tuin van de bedrijfswoning (zie tekening)
Lengte	:	50 meter
Plantwijze	:	6 stuks per meter in 2 plantrijen
Aantal	:	300 stuks
Soort	:	Eenstijlige meidoorn (<i>Crataegus monogyna</i>)
Maat	:	60-80 (cm lengte)
Aanleg en beheer	:	Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:	nvt

7. Boerenboomgaard

Locatie	:	Naast de voormalige boerderij, tussen huisnummer 4 en 6 (zie tekening)
Plantwijze	:	plant de bomen circa 8 meter uit elkaar
Aantal	:	7 stuks
Soort	:	Pruim – Reine Claude ‘d Oullins Pruim - Opal Pruim - Hauszwetsche Appel – Dubbele bellefleur Appel – Lemoenappel Peer - Oranjepeer Peer - Dirkjespeer
Maat	:	hoogstam
Aanleg en beheer	:	Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:	nvt

8. Boerenboomgaard

Locatie	:	Ten noordwesten van de bedrijfswoning (zie tekening)
Plantwijze	:	plant de bomen circa 8 meter uit elkaar
Aantal	:	17 stuks
Soort	:	Zie plantsoenlijst
Maat	:	hoogstam
Aanleg en beheer	:	Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:	nvt

9. Walnoot

Locatie	:	Naast de bedrijfswoning (zie tekening)
Aantal	:	1 stuk
Soort	:	Walnoot (<i>Juglans regia</i>)
Maat	:	10-12 (cm stamomtrek)
Aanleg en beheer	:	Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:	nvt

10. Solitaire bomen

Locatie	:	Verspreidt in de struweelhaag #3 (zie tekening)
Aantal	:	4 stuks
Soort	:	Winterlinde (<i>Tilia cordata</i>)
Maat	:	10-12 (cm stamomtrek)
Aanleg en beheer	:	Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:	nvt

11. Inrichting terrein rond voorgevel pand Kleine Enkweg 4

De inrichting van dit terreindeel aan de voorgevel bestaat uit vier plantvakken.

Met in de twee plantvakken op de hoekpunten van de gevel hogere inheemse heesters als vlinderstruik of boerenjasmijn. De twee plantvakken onder de ramen in de voorgevel ter weerszijde van de deur worden ingeplant met lage heesters/vaste planten en/of siergras.

Voorts wordt bij het aanplanten van de heg langs Kleine Enkweg, voor de boomgaard tussen de panden nr. 4 en 6, het hek verwijderd. Het hek op de perceelgrens met pand nr. 6 blijft staan, prikkeldraad en bovenstijlen worden verwijderd.

Het hek langs de zuidzijde van het parkeerterreintje voor de voorgevel, dat met een knik annex deur aansluit op het zuidoostelijke hoekpunt van de voorgevel van pand Kleine Enkweg nr. 4, wordt 1 m hoog.

5. Overige aandachtspunten

Wal en poel

Om het terrein van de heer Kalberg liggen een aantal wallen met een hoogte variërend tot circa 2 meter. Landschappelijk gezien zijn dit ongewenste elementen die niet in het (essen)landschap thuis horen. Geadviseerd wordt de hoogte te reguleren tot een maximum hoogte van 0.5 meter danwel te verwijderen.

Met het halveren/verwijderen van de wal wordt voorkomen dat de beplanting op de wal aangelegd moet worden. Daarmee neemt het risico op verdroging van het plantmateriaal aanzienlijk af.

Met de vrijkomende grond kan de poel worden gedicht. Gezien de relatief hoge ligging op de oeverwal (zie hoofdstuk 2) is een poel op deze plek landschappelijk gezien ongewenst.

Hekwerk

Het hekwerk staat nu op de perceelsgrens aan de buitenkant van het terrein.

In dit plan staat het hekwerk aan de binnenzijde van de houtsingel. Op die manier gaat het landschap ontsierende hekwerk schuil achter de beplanting en blijft de inbraakveiligheid op peil.

Raster

Indien om het driehoekige perceel (noordzijde terrein) een raster wordt geplaatst, dan dient deze aansluitend bij de bestemming een agrarisch karakter te hebben.

Dit betekent onbehandelde palen zoals gekloofde eiken palen of rond kastanje houten palen met een maximale hoogte van 1 meter, bij voorkeur met prikkeldraad of een gladde draad.

6. Beplantingslijst

Onderstaande plantsoenlijst omvat de beplanting die nodig is om het voorgestelde plan uit te voeren. Element nummer 1 is hierin niet opgenomen.

Kalberg	Deelnemer 23		
Nederlandse naam		Maat	Aantal
Bosplantsoen			
Veldesdoorn	Acer campestre	60-80	462
Krent	Amelanchier lamarckii	60-80	100
Berk (ruwe)	Betula pendula	60-80	25
Hazelaar	Corylus avellana	60-80	100
Eenstijlige meidoorn	Crataegus monogyna	60-80	882
Gewone liguster	Ligustrum vulgare	60-80	100
Zomereik	Quercus robur	60-80	45
Vuilboom	Rhamnus frangula	60-80	20
Lijsterbes	Sorbus aucuparia	60-80	120
Gelderse roos	Viburnum opulus	60-80	144
Hulst	Ilex aquifolium	50-60 pot	20
Boompalen			
Boompalen	Onbehandeld	8x250	31
Boombeschermer	Anti knab	78	31
Laanbomen			
Walnoot	Juglans regia	10-12	1
Winterlinde	Tilia cordata	10-12	7
Fruitbomen			
Appel	Court Pendu	hoogstam	2
Appel	Dubbele Bellefleur	hoogstam	2
Appel	Sterappel	hoogstam	2
Appel	Zoete kroon*	hoogstam	2
Peer	Beurre Hardy	hoogstam	3
Peer	Dirkjespeer*	hoogstam	2
Peer	Legipont	hoogstam	2
Peer	Oranjepeer	hoogstam	1
Peer	Saint Remy	hoogstam	2
Pruim	Hauszwetsche*	hoogstam	1
Pruim	Opal*	hoogstam	2
Pruim	Reine Claude 'd'Oullins*	hoogstam	2

7. Historische Achtergronden

Historische achtergrond: Knip en scheerheg

Heggen zijn al eeuwen te vinden in het Nederlandse cultuurlandschap. Deze lijnvormige landschapselementen kennen een sterke samenhang met het omringde landschap. Nabij boerderijen en rondom boomgaard en moestuin waren veelal de heggen te vinden. Vaak diende de heggen als eigendoms- of perceelsscheiding. De doornige heg had daarnaast ook nog een belangrijke veekerende functie.

Langs de rivieren dienden de heggen om de waterstroom bij overstromingen te remmen en te verdelen, zodat het vruchtbare slib kon bezinken.

Inmiddels zien we dat veel heggen bedreigd worden. Veel heggen zijn uit het landschap verdwenen door de komst van prikkeldraad, de ruilverkavelingen en achterstallig onderhoud. Alle reden om de heg weer terug te brengen in het landschap. Heggen zijn namelijk nog altijd functioneel als windscherm en als veekering, ook bij hoge rivierwaterstanden zorgen ze voor een permanente afrastering. Daarnaast houden ze de grond vast en dragen ze bij aan een goede waterhuishouding.

Ook veel dieren hebben profijt van de aanwezigheid van een heg. Vogels gebruiken het als broedplaats; veel kleine zoogdieren vinden er voedsel en een schuilplaats en voor vleermuizen is een haag erg belangrijk als oriëntatiepunt.

Historische achtergrond: Struweelhaag

Gelderland kent een grote diversiteit aan lijnvormige landschapselementen, waaronder de vrij uitgroeïende haag en de struweelhaag.

De vrij uitgroeïende haag bestaat uit een enkele rij struiken die vrijuit kunnen groeien en de struweelhaag bestaat uit meerdere rijen. De functie van deze hagen was perceelsscheiding en veekering, daarom bestonden de hagen vroeger voornamelijk uit doornsoorten. Soms werden ook nog wat andere struiken en bomen in de haag aangeplant, denk hierbij aan hondsroos, sleedoorn, braam, wilg, eik of es. De hagen boden beschutting voor het vee en zorgden voor gebruikshout. Door de komst van het prikkeldraad, de schaalvergroting en de ruilverkavelingen zijn veel van deze elementen verdwenen. Vaak worden de termen heggen en hagen door elkaar gebruikt, en regionaal hebben ze soms verschillende betekenissen. De term heg gebruiken we voor strak geschoren elementen, de term haag gebruiken we voor de meer breed en hoog uitgroeïende elementen. Soms is er sprake van speciale beheervormen zoals bij het leggen of vlechten van hagen.

Hagen hebben een grote natuurwaarde. Ze zijn vaak een schuilplaats voor veel vogels en kleine zoogdieren en vergroten daardoor de landschappelijke en ecologische variatie.

Historische achtergrond: Solitaire boom en boomgroep

Een solitaire boom of bomengroep werd regelmatig in het weiland aangeplant als schaduw voor het vee of om het landschappelijke beeld compleet te maken. Ook werd een solitaire boom regelmatig op de hoek van het perceel aangeplant als afbakening (grensboom). Verder vindt men ook regelmatig solitaire bomen rondom het huis. Veel boomsoorten hadden een functie. Zo werd een walnoot vaak in de buurt van de keuken aangeplant omdat de walnoot muggen en vliegen weert en ook zorgde voor schaduw.

Laanbomen kennen een historische functie op bijvoorbeeld landgoederen en grotere boerderijen en buitenplaatsen als onder andere aankleding van wandellanen. Door deze aanplant ontstond er schaduw op het wandelpad. De welgestelde bewoners konden op deze manier geriefelijk wandelen zonder dat men werd gebruind door de zon. Iets wat in die dagen als teken van armoede werd gezien. De statigheid van een rij laanbomen werd door het gebruik van speciale soorten bomen versterkt.

Historische achtergrond: Hoogstamboomgaard

Al vele eeuwen wordt in Nederland fruit geteeld in hoogstamboomgaarden. Aanvankelijk waren het vooral kloosters, kastelen en landgoederen.

Eind 19de eeuw begon een grote uitbreiding aan fruitboomgaarden. Onder invloed van de landbouwcrisis stapten veel agrariërs in het rivierengebied over van graanteelt naar hoogstamfruit. Een groot voordeel van het hoogstamfruit was dat er dieren onder konden grazen.

Vanaf 1950 is het areaal aan hoogstamboomgaarden flink achteruit gegaan, vanwege de opkomst van de moderne fruitteelt (laagstam).

Hoogstamboomgaarden hebben een grote ecologische waarde. Ze leveren nestgelegenheid aan allerlei vogels. De steenuil is een soort die graag broedt in holle takken van fruitbomen. Een heg om de boomgaard als windsingel vergroot de natuurwaarde van de boomgaard.

Historische achtergrond: Houtwal en Houtsingel

Een houtwal is een lijnvormig door de mens opgeworpen zandlichaam waarop bomen en/of struiken groeien. De wallen dienden vroeger om vee binnen of wild buiten het omgeven gebied te houden. Houtwallen werden ten tijde van de ontginningen (middeleeuwen) op de hogere zandgronden aangelegd. Langs houtwallen vind je vaak aan één of beide zijden greppels. Deze werden gegraven om met de vrijkomende grond de wal op te kunnen werpen. De wallen waren tussen de 50 en 100 cm hoog.

Een houtsingel is een lijnvormige aanplant van bomen en/of struiken van 4 tot maximaal 20 meter breed. Houtsingels lijken veel op

houtwallen. Er is echter geen sprake van een opgeworpen wal. Houtsingels werden vooral op de lagere zandgronden aangelegd, meestal parallel aan sloten. De singels leverden brand- en geriefhout, waaraan in het gemengde bedrijf grote behoefte was. Omdat de boer verschillende diktes hout nodig had, werd een hakhoutbeheer gevoerd. Door de komst van prikkeldraad, de schaalvergroting en ruilverkavelingen zijn vele kilometers van deze elementen verdwenen.

De houtwal en houtsingel hebben landschappelijk en ecologisch een belangrijke verbindende functie. Ze zijn tevens van belang voor vleermuizen om zich te oriënteren en als verbindingzone voor fauna. Bij de houtwal zorgt met name de wal voor extra ecologische waarde door de variatie in nat-droog en warm-koud.